

Milan Zvára - ELIXÍR LÁSKY

Nestárnu, věříte tomu? Je to od té doby, co jsem vypil medově žlutou tinkturu z broušeného dědova flakónku, před kterým mě varovali, protože dědeček byl podivín, lezl po střeše a koukal na měsíc. Věčně mu něco bouchalo v komůrce, kam ho zavírali, a pak se jednoho lednového dne opil, svlékl se do naha a ráno ho našli zmrzlého, jak sedí s nohama zkříženýma, opřený o stodolu, a dívá se do nebe. Když ho odnášeli, nemohli ho narovnat, a tak zůstal v poloze sedícího Buddhy a byla královská, ta jeho poslední cesta v naší vesnici pod horami, s nosiči a zvědavými diváky, jen fanfáry chyběly a soused Bárta to chtěl napravit a běžel domů pro svou naleštěnou trumpetu, se kterou krásně hrával na pohřbech, ale jeho mladá panímáma ho chytila za ruku, aby nebláznil, a z fanfár sešlo pro ženské poslední slovo.

Děda mi nechal dopis na rozloučenou, deník a broušený flakónek s medovou tekutinou a tu jsem vypil, i když mě před ní varovali. Musel jsem ji vypít, protože si to děda přál a já ho měl moc rád, říkal mi Jakoubku a ne Kubo jako ostatní, v noci mi ukazoval souhvězdí na obloze, všechny je dokázal pojmenovat a ty hvězdy mu za odměnu padaly do očí, zůstávaly tam v podobě žlutých světýlek a objevovaly se vždycky, když se usmíval.

Než jsem přerostl tátu o hlavu, schovával mě u sebe před výpraskem a táta bušil do dveří a hulákal, že bychom potřebovali nařezat oba.

V tom dopise stálo: Jakoubku! Musíš dokončit moji práci. Jsi jediný, kdo mi věří a nikdy jsi mě nezamknul do komůrky. Až umřu, vypij ten sirupek z broušené lahvičky, kterou najdeš v dřevěné kazetě od mýdla. Je to elixír lásky. Nepochybuješ o tom, viď?

Nemá cenu, abych ho vyzkoušel na sobě, je příliš pozdě. Celý život jsem toužil zabít nenávist, teď je řada na tobě. Nezapomeň se podělit s ostatními, vzorec najdeš v mém deníku, není to nic složitého. Mějte se rádi, víc nepotřebujete a prosím tě, pokud u mě trochu, víš, jak maminka vždycky hubuje...

Tak jsem ten sirupek vypil, chutnal jako rozpuštěný cucavý bonbón a udělalo se mi dobře. Ani si neumíte představit jak! Už jen pro ten pocit bych vám přál, abyste ochutnali dědův elixír.

To začínal rok 1914, za několik měsíců zastřelili v Sarajevu Ferdinanda a já narukoval do té velké války s deníkem na dně vojenského kufru, abych s ním mohl lépe bojovat proti lidem, kteří měli dvě ruce a dvě nohy jako já, nos mezi očima a stejně odstouplé uši, proti lidem, kteří se ode mě vůbec nelišili, stejně se potili v zaprášených uniformách a já musel posílat kulky do jejich srdcí, kde měli schované vzpomínky na své milenky, manželky a plavovlasé děti a dělat z těch srdcí proděravělé, zkrvavené cáry a rozbíjet olovem naději na návrat jak porcelánové vázy. V zádech mi seděla výčitka, že jsem ještě neodhalil dědovo tajemství a způsobil tak, že svět upadl do bídy a utrpení.

Listovali jsme po večerech s Františkem, moc dobrým kamarádem, který nedostudoval chemii, stránkami dědečkova deníku; tváře mu hořely vzrušením, slinil prsty, otáčel list za listem a já se ho ptal - tak co? a on říkal pořád dokola - Kubíku, člověče, na tom nic není, pár gramů hroznového cukru, výtažek z máty, jenom tady ten roztok bych musel udělat v laboratoři.

Věděli jsme, že pokud budeme v uniformě, nemůžeme nic dělat, protože patříme vojenským pánům a ti by se určitě z elixíru lásky pozvraceli, a tak jsme si aspoň slibovali, že všechno vydržíme a po válce vyrobíme tu báječnou věc a zaplavíme s ní svět, aby už nikdy neupadl do bídy a utrpení.

V zákopech jsem pak snil o tom, jak nabíjím do své pušky medově žluté náboje, házím medově žluté granáty a ty v těch protějšších zákopech vybuchují, vojáci si strhávají helmy a objímají se, ve stanech štábních důstojníků se rozlévá medově žluté světlo a šarže muchlají strategické plány s kótami, dupou po nich a vycházejí ven, aby si zakouřili se šaržemi nepřítelů a popovídali si o počasí.

Nezbývalo mnoho dnů do konce té války, když jsme leželi na Piavě a očekávali povel k útoku. Bylo dusno k zalknutí, cítil jsem, jak mi po zádech stéká pramínek potu.

František stál vedle mne, díval se kamsi do dálky a tiše pohyboval rty.

- Frantíku! - povídám. Otočil se ke mně, rukou zajel pod blůzu a vytáhl pomačkaný dědův deník. - Vzal jsem si ho jak talisman. Zlobíš se? - Zavrtěl jsem mlčky hlavou a on si nasoukal deník zpátky pod uniformu, pečlivě zapnul knoflíky a díval se zase do dálky a tiše si něci prospěvoval. Na konci zákopu se objevila ruka našeho lajtnanta s revolverem trčícím k obloze a jakási prudká, nemyslicí síla nás vymrštila ven a běželi jsme proti oslepujícím zábleskům, klopýtali jsme vstříc smrti bok po boku a viděl jsem Františkovu tvář vedle mě, tvář zmáčenou potem, jeho rty se pohybovaly a už to nebyl zpěv, ale modlitba, zanikala v rachotu střel a pak jsem uslyšel hvízdnutí a než jsem se stačil vrhnout na zem, oslepila mne sprška hlíny a drobného kamení a do stehna se mi zaryla střepina, která vůbec nebyla medově žlutá a páčila v ráně jako zub jedovatého hada. Klesnul jsem na kolena a viděl jsem Františka, jak stojí pár metrů ode mne, rukama se drží za břicho, dívá se udiveně na ty své ruce s bílými naběhlými klouby a mezi prsty mu vylézají cáry roztrhané blůzy nasáklé krví. Pomalu se nacyloval dopředu a kolem něho poletovaly stránky deníku jako podzimní listí zbarvené do ruda.

Když všechny klouzavým pohybem přistály na zemi, padl tváří do hlíny, rozhodil ruce a zůstal tak.

Probudil jsem se až v polním lazaretu, kde to se mnou chvíli vypadalo na amputaci, ale pak mi nohu jen zafačovali a demobilizovali i se zbytkem těla, protože mocnářství pracovalo k zániku a nikdo tomu už nemohl zabránit. Z těch, co od nás narukovali, jsem se vrátil jen já a soused Bárta, který se vylízal z čistého průstřelu plic, a tak se mohl na tu svou naleštěnou trumpetu jen dívat a hladit ji něžně po klapkách.

Jednou jsem seděl doma u kamen a vyhříval si poraněnou nohu, protože císařpánové Franz Josef a Vilém neznali dědu, nelokli si jeho tinktury a tím na mě uvalili doživotní zákaz tancovaček, když do kuchyně vstoupila dívka, pěknoučká a čistá jako sněhová vločka, voněla jasmínovým mýdlem a ptala se, jestli jsem ten Kubík z fotografie, kterou držela v ruce, a jestli nevím o jejich Františkovi, když jsme byli tak dobří kamarádi, podle toho co psal. Že je jeho sestra, a že už dlouho nedostali žádnou zprávu; a já jsem té čistounké dívence nemohl říct pravdu o tom, že jsem Františka nechal v té cizí zemi, protože si ji zamiloval a tvář chtěl mít pořád zabořenou v jejím klínu, chtěl ji líbat zsinálými rty a spojil se s ní svou vlastní krví, tak ji měl rád, až ho museli odtrhnout od té země a on si ji aspoň kousek vzal v křečovitě sevřených prstech.

Nemohl jsem jí ani říct, že jsem tam ztratil kromě Františka i dědův deník, který mohl zachránit svět z bídy a utrpení, proto jsem jí to nemohl říct, že mi při těch vzpomínkách stoupala krev do hlavy a tloukl bych s ní o zeď, abych z ní vymlátil tu tinkturu, co jsem uchvátil jen pro sebe. Nemohl jsem jí to v tu chvíli říct, až mnohem později, když už dávno oplakala oficiální zprávu c. a k. vojenského velitelství o Františkově smrti a stala se mojí paní.

Z dívky byla zralá žena a já nezestárnul od té doby, co jsem vypil dědův flakónek, ani o hodinu. Dívala se pozorně na mou hladkou tvář a pevně a ploché břicho, které se do ní při milování zarávalo s neztenčenou vášní a pružností. Já ji zbožňoval, zahříván medově žlutou tekutinou. Byla pro mě průsečíkem všech umění, viděl jsem v její tváři Madony starých mistrů, v jejich očích tu nejintimnější poezii a v křivkách jejího těla vzdouvající se a klesající příboj hudby, který unášel mou rozpálenou dlaň. V té požehnané době se dostala do požehnaného stavu, aby tak naplnila své poslání a můj sen o dítěti s medově žlutou kapkou v krvi. Jednoho dne ji srazil opilý řidič v černém mercedesu a ujel i s rozesmátými slečnami na zadním sedadle, které vystrkovaly své dlouhé nohy z bočních oken a omotávaly je šoferovi kolem krku a on je kousal do lýtek a neměl čas se dívat před sebe. Srazil ji a zabil tak můj sen, protože druhý den mi primář v nemocnici řekl, že ji zachránili a já vydechl zaplaťpánbůh a on dodal naléhavě, že jenom ji, že už nikdy nebude mít dítě. Z obrazu starého mistra zmizelo Jezulátko a Madona zůstala s prázdnou náručí.

A jelikož jsem nerozluštil tajemství dědova elixíru, strhla se druhá, ještě ničivější válka a svět upadl znovu do bídy a utrpení. Krev mi stoupala do hlavy a tloukl jsem jí o zeď, naplněný až k prasknutí tou tinkturou, kterou jsem tenkrát vypil do poslední kapky a nezbylo mi nic ani pro mou ženu s hlubokými

vráskami u očí, ani pro ty ostatní, co pochodovali v zástupech do plynu a netušili, že jim nějaký Kuba z podhorské vísky v Čechách vychlastal šanci na život. Když všechna ta hrůza skončila a já se na sebe podíval do zrcadla a z něj vystupoval dvacetiletý mladík s pěšinkou ve vlnitých vlasech, růžovými tvářemi a vedle něj stála utrápená, vadnoucí žena, pochopil jsem, že nemohu zestárnout a zemřít přirozenou smrtí, a připadalo mi to najednou úplně samozřejmé, vždyť v mých žilách kolovala rozpuštěná esence lásky a mládí s láskou přece tvoří souhlasný a nerozlučný pár, stejně jako smrt a nenávist.

Díval jsem se do zrcadla, držel svou ženu za útlá ramena a ona mne smutně hladila po chlapecké tváři, zakrývala si oči, aby neviděla ten rozdíl mezi námi a pod dlaní jí vytékaly horké slzy, pálily mě na prstech, když jsem jí je stíral. Celá se chvěla a já ji k sobě přivinul, protože pořád voněla jasmínovým mýdlem a slzy měla stejně horké, jako když jsme plakávali z touhy po sobě.

Přišla doba, kdy následkem nerozluštěného dědova tajemství země opět upadla do bídy a utrpení. Truhlář s dýmkou hobloval rakve lidem, které včera ještě objímal a staříček Bárta z naší vesnice se po návštěvě kolektivizační komise oblékl do svátečního, zavinul svou naleštěnou trumpetu do jemného filcu a oběsil se na půdě. Našli ho druhý den, v tom přítomí byly vidět jen nohy, jak bezvládně visí nad převrženou plechovkou od oleje, do kterého předtím namočil provaz, aby smyčka lépe klouzala.

Musel jsem změnit mnohokrát bydliště a dokumenty, byl jsem nápadný se svým sedmdesát let starým obličejem a poslouchal jsem zprávy o karibské krizi, hroící přerůst v třetí, nejhroznější válku. Já bych nesl tu největší vinu, protože jsem nedokázal vyrobit dědův elixír, jenom jsem ho dokázal vypít a on ve mně koloval, obnovoval cévy a tkáně, hnal mi ruměnec do tváří, tepal mi horkým životem ve spáncích a naplňoval mě touhou po lásce. V těch dnech se mi zdály sny o tom, jak ležím na operačním stole, do paží a nohou mám zavedeny gumové hadičky a neviditelné čerpadlo ze mne vysává žlutou tekutinu a ta se rozlévá a zaplavuje svět, s Františkem jsme si to přece slíbili, hladina stoupá až k mým ústům, zalykám se, topím se v moři a pak jsem se vždy probouzel, celý zpocený jsem chodil po bytě a díval se na svou ženu, na její bílé vlasy, vrásčitý obličej, a nemohl jsem ji přestat mít rád.

Zemřela jednoho prosincového dne, za mrholení a silného větru, který trval ještě celý týden potom. Nechal jsem vykopat velmi hluboký hrob a udělat náhrobní kámen ve tvaru rozevřené knihy, kde byla popsána jen levá strana. Pravou jsem určil pro sebe. A když spouštěli její rakev, stál jsem za farářem, jeho fialový ornát se nadnášel ve větru, objímal mne svými cípy a do očí mi pršel drobný déšť. U notáře zůstal můj zapečetěný dopis, ve kterém jsem popsal celou svou historii a požádal jsem o pitvu, objasňující chemický vzorec toho, co ve mně kolovalo, nedovolovalo mi umřít přirozenou smrtí a zabíjelo ve mně nenávist.

V mrazivé lednové noci jsem si koupil lístek na vlak, schoulil jsem se do vyhrátého kupé, zavřel jsem oči a pod víčky se mi rozběhly obrazy světa, který tolikrát mým proviněním upadl do bídy a utrpení. Slyšel jsem pojednou z veliké dálky podivná slova a teprve jak přicházela blíž ke mně, poznal jsem, že jsou to slova z evangelia podle Jana, kdy Ježíš hovoří k učedníkům - Ve světě máte soužení. Ale vzchopte se, já jsem přemohl svět! - Pod víčky mi běžely ty obrazy, za oknem zase běžely telegrafní tyče a stromy, na hodinkách vteřiny a minuty a všechno běželo a teklo závratným tempem k nekonečnu, nic se nevracelo a nic se vrátit nedalo.

Díval jsem se přes studené sklo, slova z evangelia mi stále silněji hučela v uších, rozpínala se ve mně až k závratí a spatřil jsem sám sebe, jak vystupuji z vlaku, kráčím zasněženou krajinou pod měsíční lampou a za mnou zůstávají stopy vytlačené do jiskřícího sněhu, viděl jsem se, jak přicházím k naší staré chalupě a děda tam na mne už čeká, ojíněný mrazem, žlutá světýlka mu hrají v očích, všechny ty spadlé hvězdy, které posbíral, podá mi ruku a řekne - Jsem rád hochu, že jsi tady - a vůbec mi nebude vyčítat, že mou vinou svět tolikrát upadl do bídy a utrpení a já si sednu vedle něho, zkřížím nohy jako on a pára mi půjde od úst, jak budu pomalu vydechovat svůj život do lednové noci, usmířen s ním i se světem.